

šo tako majhno delo na tem polju. In to storimo tudi s posebnim veseljem pri tem najnovejšem ukazu dr. Körberja, ker se nam zdi, da je to res, kakor se zatrjuje, le začetek velikega dela, ki ga ministrstvo za notranje stvari po naročilu ministrskega predsednika že jako natanko — proučava.

K.

Za organizacijo slovenskega odvetništva.

(Poročilo dra. V. Krisperja na II. odvetniškem shodu v Ljubljani dne 25. oktobra leta 1903.)

Čast mi je staviti sledeči predlog:

Shod slovenskih odvetnikov sklene osnovati zvezo vseh slovenskih odvetnikov kakor društvo, katero bo imelo namen varovati pravice odvetniškega stanu in korist slovenskih strank, posebno pa potegovati se za enakopravnost slovenščine v vseh uradih, katero se naj dalje tudi peča z nasvetovanjem zakonskih prememb in novimi načrti, v kolikor to zahteva interes slovenskega naroda.

V pojasnilo sledeče : Leta 1898. vršil se je v Ljubljani prvi shod slovenskih odvetnikov. Pečal se je v prvi vrsti z razmerami pri višjem deželnem sodišču v Gradcu in se je potegoval za enakopravnost slovenščine pred to inštanco. Doseglo se ni vsega, pač pa doseglo se je eno: Slovenščina je strankam dopuščena pred viš. dežel. sodiščem Gradcu, — in to je uspeh!

Prvi slovenski odvetniški shod je pa zidal tudi podlago za današnji drugi shod, — in tudi to je uspeh!

Kot važno ilustracijo za župravičenost naših namenov pa ne morem prezreti, da se je vršil meseca marca l. 1900. na Dunaju velik shod odposlancev vseh odvetniških zbornic Avstrije pri katerem je bila tudi udeležena naša kranjska odvetniška zbornica. Zgodilo se je to takrat, ko so se o priliki vpeljave novega civilnega procesa pojavile v justičnem ministrstvu in pri sodiščih tendence, ki so bile popolnoma sposobne moralno in materijalno degradirati odvetniški stan. Takrat se je dvignilo vse

avstrijsko odvetništvo kakor en mož in varovalo z občudovanja vrednim naporom interese in prerogativo odvetništva. Energija, duhovitost in brezobzirna satira tega shoda mi je ostala tako globoko v spominu, da ga ne bom pozabil nikdar.

Tudi ta shod je imel svoj intenzivni uspeh. Justični minister je na tem shodu sam izjavil, da mu je zaželenja prilika zastopnike odvetniškega stanu zagotoviti, da je justična uprava o visokem pomenu odvetniškega delovanja za resoljne pravne razmere prepričana.

Nam nasprotne tendence so se v prav kratkem času oblažile in danes lahko s ponosom konstatiramo, da smo srečno pretrpeli krizo civilno-procesualne reforme. »Domini litis« sicer nismo več, ostali pa smo še »domini« pred ograjo sodišča. Da smo si ta ugled zavarovali, to je uspeh imenovanega avstrijskega odvetniškega shoda.

Ako torej vprašamo, je li pripisovati odvetniškim shodom pomen in upliv, moramo temu odločno pritrditi. Odvetniški shod upliva moralčno na vse udeležence. Solidarnost in zaupanje v medsebojno pomoč daje vsakemu posamezniku nov pogum za daljno dosledno delovanje. Odvetniški shod pa mora tudi imeti moralen upliv na takozvane merodajne kroge, ker moč odvetništva je posebno na Slovenskem globoko in trdno zasidrana v narod, in čez besedo odvetniškega shoda se ne more meni nič tebi nič preiti na dnevni red.

Interesantno je, da sta oba imenovana shoda — zaradi tega omenil sem tudi dunajskega shoda — izprevidela, da je treba upliv takega shoda prolongirati s tem, da se ustvari stanovska organizacija interesiranega odvetništva.

To je sklenil tudi naš odvetniški shod leta 1898, kateri je kot četrto točko sprejel resolucijo, da se ima ustanoviti zveza slovenskih odvetnikov. Da se ta sklep do danes ni izvršil, to imamo v prvi vrsti zahvaliti okoliščini, da je prišla ta točka kot zadnja na vrsto, in da nismo imeli več časa debatirati obširno o njej. Da se pa ta točka osigura, zato smo jo postavili danes na čelo dnevnemu redu, in to pot mislim, da bo šlo.

Tudi dunajski odvetniški shod sklenil je stalno delegacijo, toda že takrat so češki odposlanci poudarjali, da se zamore ta dunajska delegacija pečati le s splošnimi stanovskimi vprašanji,

da se mora pa en del te naloge prepustiti odvetnikom posameznih kronovin.

Ako torej ustanovimo posebno organizacijo za slovenske pokrajine, je ta organizacija popolnoma opravičena.

Znano vam je, veleč. gospodje kolegi, da je statut odvetniških komor tako zastarel in tako oficijalen, da komore same niso sposobne varovati vseh interesov svojih članov. Vrhutega imamo mi slovenski odvetniki zaslombo edino le v odvetniški komori kranjski.

Slovenski narod je pa v svojem pravnem in kulturnem življenju že danes enota. Narodnost namreč nikakor ni le jezikovna kompanija, ona je skupina, katero vežejo posebni gospodarski in kulturni narodni interesi in katero veže še posebna vera in zaupanje v eno skupno boljšo prihodnjost. Zaradi tega je popolnoma umestno in pravilno, da se za slovenske dežele ustanovi posebna odvetniška organizacija.

Da se pa bode razumel naš namen, dovolite mi, da se v kratkih potezih oziram na pomen odvetniškega stanu sploh, na njegov pomen v Avstriji in na njegov poseben pomen za slovenski narod!

Kdor pripozna, da se ima pravica v državi ščititi in braniti, ta bode tudi pripoznal, da je potreben odvetniški stan; državljani, neuk zakonom, se sam braniti ne more in tu je odvetnik, ki mu posoja orožje za obrambo. Zaradi tega sega odvetništvo v vesoljne razmere življenja, zaradi tega mu je dolžnost zanimati se za vse pojave življenja, ne samo za privatne, temveč tudi za javne, ker obojni so si med seboj v tesni zvezi. Ta poklic, ta pravica se odvetnikom v vseh kulturnih državah pripoznava.

Ako bi mi hotel kdo ugovarjati, preberem mu to, kar pravi odvetnik Liouville v svojem brevirju za odvetnike. Tu se najde poglavje: »Patrie« — domovina, ki se glasi: »Naj odvetnik nikdar ne pozabi, da je tudi državljani; to je tolažba nam odvetnikom, da ko se poslavljamo, nas bode namestila generacija krepka in vredna, da nam bode pribojevala slobodo in ko jo bode izvojevala, naj slobodo trezno in stanovitno ohrani za vselej.«

Tako piše odvetnik Francije, one dežele, kjer je odvetništvo doseglo največjo moč, največjo slavo. Rekel bi, da ima odvetniški

stan takoj za Francijo v Avstriji najmočnejšo pozicijo. V naši ljubi Avstriji bile so razmere vedno tako težavne, da smo se morali boriti proti tesnosrčni in kratkovidni birokraciji, da smo se morali dan za dnevom boriti za svoje zasebne in javne pravice. Tako je postal odvetnik ljudstvu potreben in on je dajal tudi javnemu življenju uplivne može.

Posebno pa je postal na slovenski zemlji odvetnik eden najvažnejših faktorjev. Odvetnik branil je pravice posameznika pred državno upravo, ki je bila Slovencu neprijazna, da, naravnost sovražna. Odvetnik je bil tisti, narod slovenski!, ki je tebe varoval v tvojih zasebnih in javnih pravicah; odvetnik je bil tisti, ki ti je že pred desetletji vstvarjal in razvijal gospodarske in finančne zavode, ki so tebi danes najboljša opora; odvetnik je bil tisti, ki te je proslavil v neumrjočih pesmih; odvetnik ti je spisal pravni brevir v knjigi »Slovenski pravnik« in slikal tvojo podobo v svojih povestih; odvetnik je bil od nekdaj najmočnejši steber v tvojem političnem boju, on ti bode močna in zvesta podpora tudi za naprej!

Ker je slovenski odvetnik storil to svojo dolžnost, zamo-remo danes ponosno konštatirati, da vživa odvetniški stan na slovenski zemlji veliko zaupanja in da stoji za njim velika in neutrudljiva narodova moč. Ravno zaradi te pozicije se glas današnjega odvetniškega shoda ne bode dal prezirati in njegov upliv se bode pokazal prej ali slej.

Mi smo torej popolnoma legitimirani in opravičeni si ustvariti svojo organizacijo, kakor jo danes predlagamo in legitimirani smo tudi potegovati se za pravice slovenskega jezika.

Enakopravnost slovenščine v uradih ni noben larifari, noben šport, kakor naši nasprotniki mislijo, enakopravnost jezika je integrujoči faktor dobre uprave in dobre justice. Mi danes že zavzemamo tako stališče, da smemo zahtevati dobro justico in dobro upravo, ker je to važen pogoj kulturnega in narodnega napredka. Za nič in slaba sta oba, če uradnik ne razume stranke in če ta njega ne razume, nič ni tako sposobno demoralizirati in ponižati narod, kakor preziranje in zaničevanje njegovega jezika v uradu, to bi ga res dovedlo do inferiornosti, — da se to ne bo zgodilo, zato hočemo skrbeti mi.

Po teh splošnih opazkah so vam podani razlogi za potrebnost naše organizacije. Izključeno je, gospoda moja, da bi vam danes načrtal ves statut za našo organizacijo, zadostuje naj, da se ta organizacija v principu odobri in sprejme in se glavne tendence pojasni.

Ustanovi naj se zveza slovenskih odvetnikov kot društvo. Člani so slovenski odvetniki in slovenski odvetniški kandidati. Sedež društva je v Ljubljani, kjer se nahaja tudi centralna pisarna. Odbor se sestavi iz članov, katerih večina domicilira v Ljubljani, ostali se bodo izvolili iz slovenskih pokrajin. Delovanje društva bodo nadzorovali in podpirali odvetniški shodi, ki se naj skličejo v Ljubljano vsaj vsako tretje leto.

Namen društva je zastopati koristi in interese slovenskega naroda in varovati pravice odvetniškega stanu. Z dosledno energijo se bode društvo potegovalo za enakopravnost slovenščine v vseh uradih in dajalo bode direktive za to svojim članom.

Prezreti ne smemo, da se po reformi justice bliža reforma uprave. Administrativna reforma je za narodno-gospodarski razvoj tako reizogibno potrebna, da jo bomo, to upam, še mi doživeli. Reforma justice je bila bolj konservativnega pomena, reforma uprave je eminentno produktivnega pomena. Treba je torej, da bomo pripravljeni in organizovani, ko pride ta važna reforma na tapet, da se bomo oglasili in zavarovali pravočasno, ne pa kakor pri justični reformi post festum.

Zveza odvetnikov si bode ustanovila v Ljubljani stalno vodstvo in centralno pisarno, v kateri se osredotoči vse delovanje. Zveza bode imela v vsakem okraju svojega odvetnika zaupnika, ki nam bode vsaj vsako četrletje poročal o razmerah. Tako bomo imeli v Ljubljani zanesljivo sliko položaja. Posamezni odvetnik bode, če se mu pripeti kršenje jezikovne enakopravnosti, to poročal društvu in društvo bode v njegovem imenu storilo potrebne korake. Društvo si bode pripravilo za kurentne stvari tiskovine in tako bo šla stvar hitro naprej. Istina je, da je posamezni odvetnik, preobložen s pisarniški opravili, večkrat zanemarjal pritožbe o jezikovnih zadevah, sedaj bode pa društvo to redno opravljalo.

Princip naš bo, da imamo svojo zvezo v celem slovenskem odvetništvu, da imamo torej zanesljiv fundament, preskrbeli si

bodemo pa tudi stalne zveze, da pridemo v dotiko z merodajnimi faktorji, tako, da se ministrstvo v bodoče ne bode moglo sklicevati na to, da niso informirani.

Tako bodemo tudi skušali paralizirati ona uradna poročila, ki prihajajo, tako se govori, iz Ljubljane in Gradca na Dunaj, in ki, tako se pravi, slovenski stvari toliko škodujejo.

Izprevideli ste torej, gospoda moja, da je taka organizacija za odvetniški stan popolnoma sposobna spraviti naše tendence v enoto in sistem in to bode dovedlo našo pravično stvar do gotove zmage prej ali slej.

To pa moram naglašati, da bode društvo stalo na strogi objektivnosti, nastopalo bode, ako treba, proti uradom, ne proti osebam, osebnosti nas ne brigajo in tudi vsakdanja politična borba ni naša stvar. Le tako si bomo pridobili kredit.

Simpatij, gospoda moja, si pri naših nasprotnikih sicer ne bomo pridobili, pač pa spoštovanje, in spoštovanje je več vredno kot simpatija.

Danes, ko krstimo naše društvo, vam priporočam kot najboljšo geslo:

»Neminem laedel! neminem time!«

(Dolgo trajajoče burno odobravanje.)

Za ravnopravnost na slovenskem Koroškem.

I.

(Poročilo dra. F. Müllerja na II. odvetniškem shodu v Ljubljani dne 25. oktobra 1903. I.)

Ni še minulo pet let, odkar je na zadnjem odvetniškem shodu gospod poročevalec iz Koroške dr. Kraut omenil, da se pri sodiščih na Koroškem ravnopravnost slovenščine teoretično nekako priznava, samo v praksi je nekoliko slabše. To je bilo tedaj in jaz se še sam spominjam, da se je bilo treba večkrat pritožiti radi kršenja jezikovne ravnopravnosti pri naših sodiščih, toda te pritožbe so imele tudi uspeh — in če

